

opgelegd zou worden dan na overleg met hem. Rauter nam toen van zijn kant als uitvloeisel van het overleg waaraan Hirschfeld in zijn nota van 17 augustus zou refereren, enkele stringente maatregelen. Eind juli gelastte hij dat alle transporten van distributiebescheiden een begeleiding moesten hebben van twee gewapende politiemannen, dat gewapende politiemannen in diensturen steeds in de uitreikingslokalen aanwezig moesten zijn en dat de distributiediensten 's nachts door gewapenden bewaakt moesten worden. Twee maanden later ging hij nog een stap verder: hij bepaalde toen dat de transporten van distributiebescheiden door de politie georganiseerd moesten worden – met het bepalen van het tijdstip van die transporten alsmede van de te kiezen route zou het personeel van de distributiediensten voortaan niets te maken hebben.

Hoe ging het met de door de bezetter wenselijk geachte 'straf'? Zij werd door Hirschfeld op voorstel van de Hoo beperkt tot 25% van de onvreemde distributiebescheiden. Wij hebben er geen overzicht van, wanneer en in hoeveel gevallen zij inderdaad opgelegd werd, maar die gevallen zijn er geweest en Rauter, die hierover medio maart '44 door de Hoo ingelicht werd, was met dit ingrijpen door de Nederlandse overheid (tegen de verlaging tot 25% had hij geen bezwaar¹) zeer ingenomen, vooral ook omdat althans een deel van de bevolking in de betrokken distributiekringen de illegaliteit een verwijt ging maken van de gepleegde 'kraak'.

*

Tegen allerlei objecten zijn door de Knokploegen acties uitgevoerd. Verscheidene hadden het aanvankelijk, gelijk reeds vermeld, vooral gemunt op de administraties der Plaatselijke Bureauhouders. Naast de al gememoreerde boerderijen van NSB'ers werden ook wel opslagplaatsen van gevorderde radio's en van stro of hooi in brand gestoken en werden landbouwmachines vernield, 'in Zeeuws-Vlaanderen bracht men er', aldus *Het Grote Gebod*, 'met het vernielen van tractors en dorsmachines zo de schrik in dat geen boer het meer waagde voor de *Wehrmacht* te dorsen.'²

Het komt ons voor dat men met dat laatste type actie alleen maar de eigen bevolking schaadde: de *Wehrmacht* zorgde er wel voor dat zij kreeg wat zij

¹ Dat kan samengehangen hebben met het feit dat Himmler het eind januari '44 voldoende geacht had dat een gemeente waar een overval gepleegd was, drie dagen lang in het geheel geen levensmiddelen zou krijgen. ² Rogier van Aerde in *Het Grote Gebod*, dl. II, p. 458.